

Прищеп Світлана

*к.пед.н., доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Уманського державного педагогічного університету імені Павла
Тичини, Україна*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З УЧНІВСЬКОЮ МОЛОДДЮ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Актуальність дослідження. Нині в Україні відбувається процес реформування системи соціальних послуг з метою імплементації міжнародних стандартів соціальних послуг, які є однією з умов інтеграції держави до Європейського співтовариства. Відповідно до міжнародних стандартів, система соціальних послуг дітям і молоді, має базуватися на ефективних економічних та організаційних механізмах, здатних забезпечувати гнучкість для реагування на актуальні потреби користувачів, відповідність індивідуальним потребам, наближеність соціальних послуг до клієнтів і базування в громаді, спроможність послуг покращити якість їх життя.

Аналіз сучасних досліджень. Роль громади як соціалізуючого фактора у розвитку та соціальному становленні учнівської молоді, концептуальні засади організації соціально-психологічної та педагогічної роботи з учнівською молоддю у територіальній громаді обґрунтовані у праці О.В. Беспалько [2].

Теоретичні підходи до визначення поняття «територіальна громада», основні напрями забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади окреслено у працях П.О.Саєнко [5].

Серед наукових робіт, де розкривається підготовка соціальних працівників до роботи з молоддю варто назвати наукові праці Н.В. Левченко [4].

Нормативно-правове регулювання соціальної роботи з молоддю [3] висвітлено у праці В.П. Ісаченко.

Заслуговує на увагу зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців соціальної сфери у праці Innovative Approach to the Organization of Future Social Workers' Practical Training [6].

Мета – розкрити сучасні аспекти соціально-педагогічної роботи з учнівською молоддю в умовах територіальної громади.

Основний виклад матеріалу. Розвиток соціально-педагогічної, психологічної діяльності за роки незалежності України характеризувався інституційним підходом. Організація різних напрямів соціально-педагогічної та психологічної діяльності та форм соціальної підтримки й допомоги дітям зосереджується в традиційних соціальних інститутах територіальної громади (зкладах загальної середньої освіти і закладах позашкільної освіти та соціальних службах, клубах молоді як провідних органах реалізації соціальної політики на місцевому рівні.

У своїй діяльності територіальна громада у роботі з дітьми та молоддю повинна керуватися рядом законодавчих та нормативних документів: Конституцією України, Законом України «Про органи та служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», Законом України «Про охорону дитинства», Законом України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», Законом України «Про попередження насильства в сім'ї» та іншими законами України, Сімейним кодексом України.

Соціальне становлення особистості відбувається за умови її участі в діяльності різних соціальних інститутів та спільнот, в тому числі такому соціальному утворенні як громада. Громада є свого роду соціальним інститутом, побудованим на територіальній спільності та соціально-економічному базисі, що виступає регулятором суспільного життя населення.

Аналізуючи сутність територіальної громади як основи місцевого самоврядування, О. В. Батанов зазначає, що «територіальна громада – це складна «кумулятивна» форма суспільної організації, сукупність людей асоційованих на публічних засадах у межах певної території та об'єднана різноплановими ознаками системного характеру (демографічний, територіальний, правовий, політичний, економічний, професійний, мовний, релігійний тощо) [1, с. 57].

В умовах міських громад зазначені повноваження здійснюють міські державні адміністрації, в складі яких працюють служби у справах неповнолітніх, управління (відділи) освіти, управління (відділи) у справах сім'ї та молоді. У сільських громадах управлінсько-координаційна функція забезпечується діяльністю сільських (селищних) рад.

Оскільки об'єктами соціально-педагогічної роботи в громаді є діти, молодь, а також сім'ї, одними з найбільш поширених видів

послуг є педагогічні. Педагогічні послуги можуть надаватися у формі індивідуальних і групових занять (курси, семінари, відеолекторії, соціально-психологічні тренінги, просвітницькі бесіди, майстер-класи, заняття в гуртках художньо-естетичного, спортивного, технічного спрямування, участь у культурологічних заходах, ігротеках тощо.

В організації соціально-педагогічної роботи значне місце займають психологічні послуги, які орієнтовані на формування у дітей та молоді впевненості та мотивації щодо подолання складних життєвих ситуацій, розвиток навичок самовдосконалення. Як різновид цих послуг можна виокремити діагностичні та корекційні послуги. Психологічні послуги можуть надаватися у формі консультацій, психологічної діагностики, психокорекційних занять, психологічних тренінгів, зустрічей груп самопомоги, тощо.

У територіальних громадах ці види послуг можуть надаватися у навчальних закладах різного типу, соціальній службі для сім'ї, дітей та молоді, дружній клініці для молоді, центрі соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями; соціальному центрі матері і дитини, центрі соціально-психологічної допомоги, притулках для неповнолітніх, центрах зайнятості, благодійні фонди, громадські організації. відповідно до запитів їх цільових груп та пріоритетних напрямів діяльності організації.

Одним із пріоритетних напрямів соціально-педагогічної роботи у територіальних громадах є збереження та зміцнення здоров'я, формування здорового способу життя дітей та молоді: консультації спеціалістів; заняття з різних видів спорту та фізичної культури (аеробіки, шейпінгу тощо); організація та проведення туристичних маршрутів; оздоровчі програми для дітей; оздоровлення дітей в санаторіях, пансіонатах, таборах відпочинку, допомога у реабілітаційних центрах, медичних установах, центрах репродуктивного здоров'я, дружніх клініках для молоді тощо.

Однією з функцій соціально-педагогічної діяльності є охороннозахисна: надання консультацій з питань чинного законодавства різним категоріям дітей, сімей та молоді; допомога клієнтам в оформленні необхідних юридичних документів; адвокатські послуги неповнолітнім; захист інтересів дітей та молоді щодо їх майнових прав; проведення юридичних процедур при влаштуванні дитини в прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу тощо.

Висновок. Вищеперерахований спектр даних послуг для учнівської молоді може забезпечити високу ефективність соціально-педагогічної роботи в громаді за умови їх високої якості. На жаль, зараз в Україні установи та організації соціальної сфери, які функціонують у територіальних громадах, не мають чітко виписаних та загальноприйнятих стандартів, які б дозволяли оцінювати якість соціальних послуг та їх ефективність.

Перспективи подальших досліджень. На нашу думку, подальшого вивчення потребують проблеми підготовки фахівців до реалізації соціально-педагогічної діяльності в громадах.

Список використаних джерел

1. Батанов О.В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні: монографія. К., 2001. 260 с.
2. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: монографія. К., 2006. 408 с.
3. Ісаченко В.П. Нормативно-правове регулювання соціальної роботи з молоддю. *Соціальна робота та соціальна освіта*. Умань, 2019. Випуск 3. С. 99–105.
4. Левченко Н. В. Підготовка соціальних працівників до роботи з молоддю (із досвіду неформальної освіти). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи №77, 2019. С. 48– 54.
5. Саєнко П.О. Теоретичні засади формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади. *Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка*. № 7. 2016. С. 594–598.
6. Słozanska H., Polishchuk V. A. Innovative Approach to the Organization of Future Social Workers' Practical Training: Foreign Experience. *The central European journal of social sciences and humanity*, 2014. http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.doi-10_2478_rpp-2014-0015